

SUOMI TOISENA KIELENÄ

21.9.2009

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA

Etukannen kuva:
Sammon puolustus, Akseli Gallen-Kallela, 1896
Tempera kankaalle, 122 x 125 cm
Turun Taideyhdistys

TEHTÄVÄT

I TEKSTIN YMMÄRTÄMINEN

Ia Avoimet kysymykset

Lue sivuilla 6–7 oleva artikkeli *Elintasoloukku uhkaa lapsiperheitä* ja vastaa sen perusteella **omin sanoin suomeksi** kysymyksiin a–e. Vastausten tulee olla 10–40 sanan pituisia. Kirjoita vastaukset **selvällä käsialalla erilliselle konseptipaperille** (ei kielikokeen vastauslomakkeeseen eikä samalle paperille kuin jokin kokeen muista osista).

- a) Mistä hyvätuloisten lapsiperheiden ongelmat johtuvat?
- b) Mihin kulutusluottoja käytetään, ja mitä ongelmia niistä usein seuraa?
- c) Miten hyvätuloiset perheet yrittävät selvitä taloudellisista ongelmistaan?
- d) Millaisia ohjeita artikkelissa annetaan lainan ottamista suunnitteleville perheille?
- e) Miten kulutusluottojen kanssa kannattaisi artikkelin mukaan menetellä?

Ib Kommentti

Kirjoita artikkeliin *Yrittäjyys on asenne* (s. 8–9) 50–70 sanan suomenkielinen kommentti, jossa esität mielipiteesi siitä, tarvitaanko kouluissa yrittäjyyskasvatusta. Perustele näkemyksesi. Kommentin on oltava yhtenäinen teksti, ei esimerkiksi luetteloita tai avainsanoja. Kirjoita **selvällä käsialalla erilliselle konseptipaperille** (ei kielikokeen vastauslomakkeeseen eikä samalle paperille kuin jokin muu kokeen osista).

II PRODUKTIIVINEN AUKKOTEHTÄVÄ

Ratkaise sivuilla 3–4 oleva produktiivinen aukkotehtävä ohjeiden mukaan.

III KIRJOITELMA

Laadi 250–300 sanan pituinen kirjoitelma yhdestä seuraavista aiheista. Toisissa aiheissa pitää käyttää mainituilla sivuilla olevia tekstejä ja kuvia, toisista voi kirjoittaa vapaasti. Laadi kirjoitelmasi **selvällä käsialalla erilliselle konseptipaperille**. Valmiit otsikot on lihavoitu.

1. Kirjoita opiskelijan rahankäytöstä otsikon näkökulmasta.

**Näin saan rahat riittämään
Miten oppia taloudelliseksi?
Ottaisinko lainaa?
Penninvenyttäjän elämää**

2. Kirjoita yrittäjyydestä valitsemalla toinen aiheista.

**Minustako yrittäjä?
Menestyvän perheyriksen/yrityksen salaisuus**

3. Lahjat ovat muuttuneet yhteiskunnan muutoksen mukana. Eri kulttuureissa lahjan antamiseen ja saamiseen liittyy hyvin erilaisia merkityksiä. Suomessa lahjan symbolinen arvo oli ennen tärkeämpi kuin rahallinen arvo. Usein lahjat olivatkin itse tehtyjä. Nyt esimerkiksi halutuin ylioppilaslahja on raha. Ennen lahja oli persoonallinen yllätys. Nykyisin hääparit laativat itse lahjalistan, josta vieraat voivat valita. Kaiken materialismin rinnalle ovat kuitenkin viime vuosina tulleet aivan uudenlaiset lahjat, ns. eettiset lahjat: lahjaksi annetaan kortti, jossa kerrotaan, että lahjaraha on annettu kehitysmaahan. Pohdi lahjan antamista ja erilaisia lahjoja. Keksi oma otsikko tai ota otsikoksi:

Millainen on hyvä lahja?

4. Pohdi maailmantalouden murrosta. Voit tarkastella asiaa tavallisten ihmisten tai yhden maan näkökulmasta tai globaalisti. Otsikoi itse.
5. Millaisen kuvan rakkaudesta saa Maria Jotunin novellista *Kun on tunteet* (s. 10–11)? Anna kirjoitelmalle oma otsikko.
6. Analysoi ja tulkitse Paavo Haavikon runoa *Rikkaat ihmiset, mies ja vaimo* (s. 5). Anna kirjoitelmalle oma otsikko.
7. Sampo on Kalevalan runoissa kuvattu ihmeellinen, rikkauksia jauhava taikaesine. Koevihkon etu- ja takakannessa ovat Akseli Gallen-Kallelan maalaukset *Sammon puolustus* ja *Sammon taonta*. *Sammon puolustuksessa* Väinämöinen ja Ilmarinen joukkoineen puolustavat Pohjolasta varastamaansa sampoa, jota Pohjan akka Louhi on tullut miehineen hakemaan. *Sammon taonta* -maalauksessa Seppo Ilmarista sampoa valmistamassa. Analysoi Akseli Gallen-Kallelan maalauksia kalevalaisesta maailmasta. Voit verrata niitä myös nykyaikaan. Otsikoi itse.

Huom.! Tekstien kieliasu on pääosin alkuperäisen julkaisun mukainen.

II PRODUKTIIVINEN AUKKOTEHTÄVÄ

Täydennä seuraava teksti reunassa annettujen vihjeiden avulla. Vihjeen puuttuessa päättelee sana tekstiyhteyden perusteella. Kirjoita ratkaisut **allekkain selvällä käsialalla erilliselle konseptipaperille** samassa järjestyksessä kuin tehtävässä ja numeroi ne.

Ensimmäinen työpäivä jännitti

Osa-aikainen tarjoilija Jonna Järvenpää voisi kuvitella itsensä jonakin päivänä 1 . Sitä ennen on kuitenkin 2 työkokemusta ja saatava opinnot loppuun.

”Vaikka opiskelen parhaillaan 3 , viihdyn hyvin salin puolella. Porin Tehtaanlaidan ravintola on kaupunkilaiselle tuttu paikka.

Tulin ensi kertaa tänne töihin kesällä 2007. Ensimmäinen työpäivä jännitti aivan sairaasti. 4 aloittaminen tuntui ihmeelliseltä, kun 5 ei ollut ollenkaan.

Etukäteen mietin eniten 6 . Tiesin, että henkilökunnalla on tiivis ryhmähenki. Pääsin kuitenkin 7 sisään porukkaan, sillä ilmapiiri on 8 ja nuorekas. Vanhin tarjoilijakin taitaa olla vasta piirun yli kolmekymppinen. Tuntuu 9 , että 21-vuotiaalla kollegallakin voi olla jo neljä vuotta työkokemusta alalta.

Itselleni on jo kehittynyt jonkinlainen työrutiini, mutta opin 10 melkein joka päivä. Etenkin viinit ja alkoholijuomat ovat edelleen 11 . Niiden opiskeleminen on mukava haaste. Ulkomaalainen asiakas 12 juuri eilen sambucaa. En 13 juomaa. 14 kollega tiesi heti neuvoa, että se on aniksenmakuista alkoholijuomaa. 15 asiat selviävät.

1. esimiestehtävät
2. kartuttaa
3. ravintolakokki
4. Työt
5. kokemus
6. sopeutuminen
7. nopea
8. kannustaa
9. mieletön
10. uusi
11. vieras
12. tilata
13. tunnistaa
14. Kokea
15. Kysyä

Ensimmäisenä kesänä toimin 16: huolehdin 17, siivosin pöytiä ja vein annoksia. Viime kesänä olin jo täysillä tarjoilijan töissä. 18 ottaminen etenkin isolta seurueelta kutkuttaa yhä. Siinä joutuu 19 monen ihmisen tarkasteluun. Alkuun pelotti, 20 vastata kaikkiin annoksiin liittyviin kysymyksiin. Luottamus 21 kasvaa kuitenkin nopeasti. Työ opettaa.

Muistan ensimmäisen viinipullon avaamisen. Siinä asiakas tutkailee tarjoilijan liikkeitä tarkkaan. Avautuuko pullo mallikkaasti? Maistatanko oikein? Viinitarjoilun osaan jo 22, mutta ensimmäisen kuohuviinipullon avaaminen asiakkaalle nosti taas 23. Hyvin se meni.

Nyt olen töissä myös talvisin. Teen 24 työvuoroja viikonvaihteisin. Oman rahan saaminen on mukavaa. Säästän jatkoa 25, sillä asun vielä vanhempieni luona.

Olen löytänyt oman alani. En enää haaveile – kuten nuorempana – 26. Valmistun Porin ammattiopistosta kokiksi ensi vuonna. Suoritan kahta tutkintoa, 27 syksyllä kirjoitan myös ylioppilaaksi. Pelkkä lukio ei ole koskaan kiinnostanut. Haluan toimintaa enemmän kuin kirjojen pönttämistä. Työn opiskelu 28 sopii minulle. 29 voisi olla vielä vuoden jatko-opiskelu tarjoilijaksi.

Jos mietin tulevaisuuttani, kokemuksen 30 saatan kiinnostua esimiestehtävistä, mutta se on vasta tulevaisuutta.”

AINEISTOA KIRJOITELMAAN 6

Rikkaat ihmiset, mies ja vaimo
 profiilit autossa vierekkäin etusivuikkunan aukkoa
 vasten
 siten
 että miehen profiili on edellä, ja taempana
 naisen profiili peittää hänen korvansa, no,
 heillä on tyhjät huoneet jo odottamassa,
 verhot tilattu,
 niin paljon perittyjä tuloja yhteensä että on
 samantekevää
 mitä he tekevät, estää vain rahan
 luonnollista kulkua.
 Oletko muistanut tilata verhot. Olen.
 Ne on tilattu, sidotaan nauhalla sivulta niin
 että ylhäältä leveät putoavat sivulta alas.
 Kultaseni.
 Unohdinko sanoa: he ovat nuoria. Se on pitkä aika.
 Paavo Haavikko

Lähde: Paavo Haavikko, *Rikkaat ihmiset, mies ja vaimo*, 1966

TEKSTINYMMÄRTÄMISTEHTÄVÄ Ia

Elintaso- loukku

UHKAA LAPSIPERHEITÄ

Lompakkoon on vaiivhaa kertynyt monta eriväristä luottokorttia, ja unelmien kotia varten otettu laina tuntuu yhtäkkiä mahdottomalta maksaa.

Anna Holopainen Piirroksiset **Pekka Rahkonen**

Lapsiperheet jakautuvat Suomessa yhä selvemmin köyhiin ja hyvin toimeentuleviin. Hyvätuloisissakin lapsiperheissä voidaan kuitenkin kamppailla isojen taloudellisten ongelmien kanssa. Ilmiö huomattiin ensimmäiseksi Ruotsissa, jossa hyvätuloiset, kahden ansaitsijan lapsiperheet ovat joutuneet vaikeuksiin raha-asioissaan. Nämä perheet olivat riskilainoittaneet taloutensa asuntoa, autoja, kaukomatkoja ja laveaa arkielämää myöten.

Viestintäpäällikkö **Minna Mattila** *Takuu-Säätiöstä* kertoo, että talouden hyvät vuodet ovat synnyttäneet samanlaisen riskiryhmän myös Suomeen. Velkaneuvontaa ja takauspalveluita tarjoavassa Takuu-Säätiössä pelätään, että suurten asuntolainojen ja kulutusluottojen kanssa kamppailevat hyvätuloiset lapsiperheet joutuvat turvautumaan tulevaisuudessa yhä useammin velkaneuvontaan.

HAAVEENA TILAVA ASUNTO, HARTEILLE ISO LAINA

– Pitkään on puhuttu, että suomalaiset lapsiperheet asuvat liian ahtaasti ja mietitty, voisiko asialle tehdä jo-

tain. Nykyään hyvätuloiset lapsiperheet hankkivatkin omistusasuntoja, jotka eivät ole pienimmästä eivätkä halvimmasta päästä, Minna Mattila toteaa.

Samaan aikaan, kun tilavan kodin havittelemisesta on tullut hyväksyttävää, ovat asuntojen hinnat nousseet ja asuntolainat muuttuneet: laina-ajat ovat pitkiä, lyhennyserät pieniä ja korot suuria. *Kuluttajatutkimuskeskuksen* tutkimuspäällikön **Anu Raijaksen** mukaan pitkiin laina-aikoihin on osin syynä se, että nuoret perheet haluavat nauttia elämästä ja käyttää rahaa muuhunkin kuin asuntolainan lyhentämiseen.

Suuret ja pitkät asuntolainat voivat aiheuttaa perheille isoja ongelmia, sillä esimerkiksi korkotason nousu saattaa nostaa lainanhoitokuluja huomattavasti. Kun korot ja hinnat alkuvuonna nousivat, lapsiperheiden Takuu-Säätiöön toimittamien takaushakemusten määrä lähes kaksinkertaistui.

– Perheillä oli ennen käytössään helppo ja riskitön keino, jota saattoi käyttää, jos taloudessa tapahtui äkillisiä muutoksia: asuntolainaan voitiin ottaa lyhennysvapaata, mikä auttoi yleensä ongelmallisten tilanteiden yli. Nyt lainan lyhennyksen määrä on kuukaudessa

usein niin pieni ja koron osuus suuri, ettei lyhennysvaapaasta ole juuri apua, Minna Mattila kertoo.

– Kaos perheen taloudessa lähtee helposti liikkeelle, jos iso asuntolaina ei joustu yhtään uusissa tilanteissa, Mattila tiivistää.

KULUTTAMISTA RISKIRAJOILLA

Takuu-Säätiöstä kerrotaan, että hyvätuloisilla lapsiperheillä on isojen asuntolainojen lisäksi vaikeuksia myös kulutusluottojen kanssa. Perheiden ottamat kulutusluotot ovat 2000-luvulla ja euroaikana kasvaneet koko ajan suuremmiksi. Velkaneuvojille hakeutuu perheitä, joilla on maksukykyä, mutta joiden ottamien kulutusluottojen summat ovat niin huikeita, että ratkaisukeinot niiden hoitamiseen ovat vähäiset.

– Kaikenlainen kulutustavaroiden mainonta ja sisustusohjelmat kannustavat kodin laittamiseen ja antavat kimmokkeen ostaa ja sisustaa velkarahalla. Kun vielä joka kaupassa tyrkytetään kulutusluottoja ja kaikenlaisia maksukortteja, niitä tulee useissa perheissä otettua liikaa, monta erilaista, Minna Mattila sanoo.

Kulutusluottoja otetaan lapsiperheissä usein myös perhevapaiden aikana kompensoimaan kotona olevan puolison tuloja ja pitämään yllä elintasoja, johon on totuttu. Mattilan mukaan hyvätuloiset perheet luottavat usein liikaa siihen, että luotot saadaan hoidettua sitten, kun molemmat puoliset ovat taas töissä. Joskus käy niin, että lasku ehtiikin kasvaa hallitsemattoman suureksi.

– Lapsiperheet ovat tutkimusten mukaan kuluttamisen eturintamassa, ja lapsiperhetalouksiin hankitaan esimerkiksi uutta teknologiaa ensimmäisten joukossa, Anu Raijas kertoo.

Raijaksen mukaan kuluttamisella on perheille usein myös symbolinen merkitys: perheet voivat kokea liittyvänsä kuluttamisen avulla yhteisöön, ja kuluttamisella ja asumisella voidaan viestiä muille omasta yhteiskunnallisesta asemasta.

– Ei tämä ilmiö ole pelkästään yksittäisten ihmisten ongelma. Me elämme nyt yhteiskunnassa, jossa kuluttaminen on entistä hyväksyttävämpää ja luoton käyttöön suhtaudutaan myönteisesti. Vaatii todella kovaa itseuria olla ottamatta kulutusluottoa, kun sitä joka kaupasta tyrkytetään, Minna Mattila huomauttaa.

Kuluttajatutkimuskeskuksen Anu Raijas toivoo, että lapsiperheissä pohdittaisiin kuluttamista nykyistä enemmän. Hänen viestinsä perheille on, että vähemmälläkin tulee toimeen ja että perheenjäsenen onni syntyy jostain aivan muusta kuin uudesta taulutelevisiosta.

– Taloudelliset ongelmat heijastuvat herkästi koko elämään. On paradoksaalista, jos lapsiperheet eivät voi runsaan työssäkäynnin takia nauttia kodista ja perhe-elämästä, Raijas pohtii.

Hyvätuloisissa perheissä yritetään usein selvittää liian pitkään yksin ja ilman apua, eikä pankissakaan välttämättä kehdata kertoa hankaluuksista. Minna Mattilan mukaan on hyvin tavallista, että maksuvaikeuksista yritetään selvittää ottamalla aina uutta lainaa, jolla maksetaan vanhoja pois. Lapsiperheiden on myös ikävä myydä liian kalliiksi käynnyttä kotiaan, sillä lasten päiväkodit, koulut ja kaverit sijaitsevat yleensä kodin lähistöllä.

HANKINTOJA VOI TEHDÄ MYÖS ILMAN LUOTTOA – SÄÄSTÄMÄLLÄ

Anu Raijas ei usko pankkien myöntävän suuria lainoja liian kevein perustein. Hän arvelee, että perheet eivät aina tee tarpeeksi tarkkoja laskelmia siitä, millai-

nen asumistapa niille on taloudellisesti mahdollinen. Varautumista esimerkiksi korkojen nousuun ei pidetä suomalaisissa kotitalouksissa tärkeänä. Omakotitalo unelmassa ei ole Raijaksen mukaan mitään pahaa, mutta asuminen kannattaisi järjestää siten, että elämästä pystyisi myös nauttimaan.

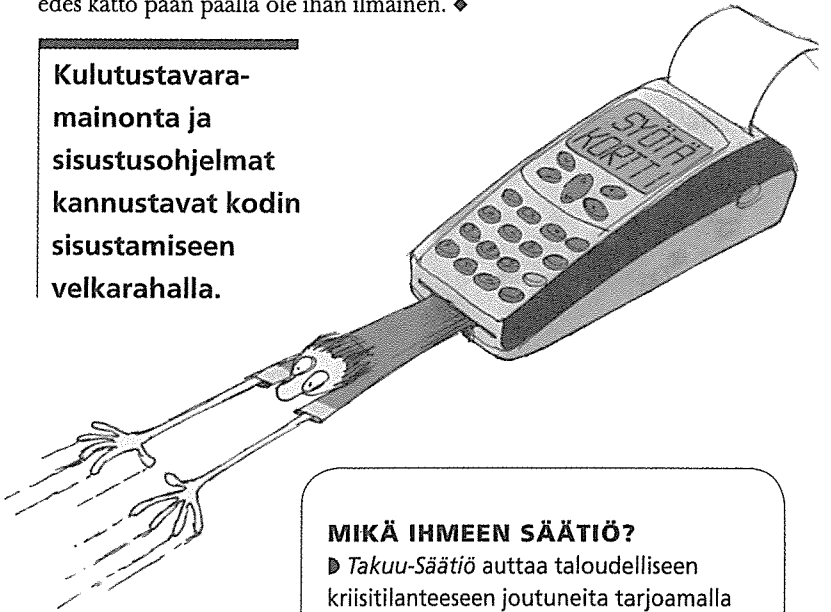
Myös Takuu-Säätiöstä kehoitetaan tekemään tarkka taloussuunnitelma ennen lainan ottamista. Perheen tuloja ja menoja olisi hyvä tarkkailla ja kirjata ne ylös muutaman kuukauden ajalta. Velan hoitamista voi lisäksikin kuin kuivaharjoitella siirtämällä kuukausittain syrjään saman rahamäärän, jonka velan lyhennys vaatisi.

Minna Mattila antaa perheille neuvon keskittää kulutusluotot yhdelle kortille, joka käy mahdollisimman monessa paikassa. Kulutusluottojen hallinnassa auttaa myös se, että luotot lyhennetään tiiviillä aikataululla. Uutta velkaa kannatta ottaa vasta, kun edellinen on hoidettu. Perheet voisivat Mattilan mielestä pohtia, olisiko välillä mukavaa säästää johonkin ostokseen lainan ottamisen sijaan.

Takuu-Säätiössä tiedetään, että avoin keskustelu raha-asioista kannattaa. Jos puoliset kuluttavat ja ottavat velkaa tahoillaan toistensa menoista ja tuloista tietämättä, saattaa tilanne helposti karata hallinnasta.

Myös lapset ovat nykyään aktiivisia kuluttajia ja osallistuvat perheen ostopäätöksiin – niinpä jälkikasvun kulutuskasvatuksen tulisi kuulua joka kodin arkeen. Isoille lapsille voi Minna Mattilan mielestä kertoa, millaisia summia rahaa elämiseen kuluu. Murrosikäisen kanssa pärjää ehkä paremmin, jos hän on joskus kuullut, ettei edes katto pään päällä ole ihan ilmainen. ♦

Kulutustavaramainonta ja sisustusohjelmat kannustavat kodin sisustamiseen velkarahalla.

MIKÄ IHMEEN SÄÄTIÖ?

► Takuu-Säätiö auttaa taloudelliseen kriisitilanteeseen joutuneita tarjoamalla maksutonta puhelinneuvontaa ja takaamalla järjestelylainoja. Sen perustivat mm. A-klinikkasäätiö, Kirkkohallitus, Rikosseuraamusvirasto ja Suomen Mielenterveysseura ry. Pääosa toiminnasta rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen varoin.

► www.takuu-saatio.fi tai maksuton, valtakunnallinen velkalinja 0800-98009 arkisin klo 10-14

Vaatii todella itseuria olla ottamatta kulutusluottoa kun sitä joka kaupasta tyrkytetään.

TEKSTINYMMÄRTÄMISTEHTÄVÄ 1b

Yrittäjyyskasvatuksen iloinen etujoukko esitteli YES-toimintaa Tampereella: Kokkolan yhteislyseon lukion oppilaat Reetta Mutka ja Kira Ahllo, Porin Lyseon koulun lehtori Pasi Savolainen, projektijohtaja Satu Ahlman ja koulutusjohtaja Kaisu Käla.

Yrittäjyys on asenne

IA AHOLA, TEKSTI JA KUVA

Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus on saada nuoret osaksi yhteiskuntaa ja elämään. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus on saada nuoret osaksi yhteiskuntaa ja elämään. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus on saada nuoret osaksi yhteiskuntaa ja elämään.

Yrittäjyyskasvatus on pakollinen aihe kokonaisuus kaikkien koulutusasteiden opetussuunnitelmissa, mutta kaikilla opettajilla ajatus ei innosta. OAJ:n kehittämissäällikkö **Olli Luukkainen** mukaan opettajilla on väärä ja vanhentuneita käsityksiä siitä, mitä yrittäjyys oikeastaan on. –Opettajilla on ollut huoli siitä, että yrittäjyyskasvatuksen myötä kovat arvot häviävät koulun.

–Toinen väärä luulo on, että yrittäjyyskasvatus tarkoittaisi kirjanpitokursseja. Niiden aika on kuitenkin vasta ammatillisessa koulutuksessa, perusopetuksessa yrittäjyyskasvatus on ennen kaikkea asennekasvatusta ja oppilaiden elämäntaitojen kehittämistä, Luukkainen sanoo.

Yritysvierailulle kampaamoon

YES-keskusten toiminnasta kullakin alueella vastaavat projektipäälliköt, joilla on tukenaan YES-tiimit. Tiimeissä on mukana muun muassa eri koulutusasteiden opettajia sekä elinkeinoelämän edustajia.

YES-keskustoiminta sai alkunsa Kanadassa. Suomen oloihin sopivaksi sen muokkasivat projektijohtaja **Satu Ahlman** ja koulutusjohtaja **Kaisu Käla**, jotka vastaavat keskusten kehittämisestä valtakunnallisesti.

–Tarkoitus ei ole tehdä kaikista oppilaista yrittäjiä, vaan tukea nuorten sisäistä yrittäjyyttä, eli omatoimisuutta, luovuutta ja vastuullisuutta. Sisäinen yrittäjyys on

tapa työskennellä, riippumatta siitä työskenteleekö yrittäjänä vai toisen palveluksessa, Kåla sanoo.

–Haluamme korostaa nuorille yrittäjyyden arkisuutta, Satu Ahlman jatkaa.

–Kaikkien ei tarvitse tehdä kansainvälistä teknologista innovaatiota. Kotipaikkakunnan kampaajat ja taksikuskit ovat myös yrittäjiä, sitä ei moni 15-vuotias tule ajatelleeksi.

Sitä eivät välttämättä tule ajatelleeksi opettajatkaan. Olli Luukkainen kannustaakin opettajia tutustumaan nimenomaan alueensa pk-yrittäjiin.

–Koulun vieraaksi ei välttämättä kannata aina kutsua paikakkunnan suurimman yrityksen toimitusjohtajaa, sillä suurissa osakeyhtiöissä on aivan eri toimintalogiikka kuin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

Lahjakkuudet esiin

Porin Lyseon koulun historian ja yhteiskuntaopin lehtori **Pasi Savolainen** on vetänyt yrittäjyyskasvatuspainotteisia luokkia vuodesta 2004.

Opettajan kannalta parasta YES-keskuksissa on Savolaisen mielestä se, että ne hoitavat yrityskontaktit koulun puolesta, jolloin opettajan voimavarat vapautuvat opetukseen.

Luokilla 7–8 keskitytään pitkälti sisäiseen yrittäjyyteen, mutta tehdään myös yritysvierailuja ja harjoitellaan asiakaspalvelua pitämällä koulun tapahtumissa kahvilaa tai narikkaa. 8.-luokkalaiset valmistavat lisäksi oman projektituotteen joulumarkkinoille.

–Näiden yhteisten projektien aikana oppilaista saadaan esille heidän lahjakkuutensa aivan eri tavalla kuin tavallisella oppitunnilla: kun yksi vääntää lattarautaa kynttilälampetiksi,

toinen kääntää sen mainostekstiä saksaksi. Jokaiselle löytyy sopivaa tekemistä, Savolainen kuvailee.

9. luokan yrittäjyyskasvatus huipentuu Vuosi yrittäjänä -opinto-ohjelmaan. Oppilaat perustavat lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimivia harjoitusyrityksiä, joiden elinkaaresta he vastaavat itse aina liikeideasta toiminnan lopetukseen.

*www.yes-keskus.fi,
www.nuoriyrittajyys.fi*

Lähde: *Opettaja* 41/2008

tämä Matti siinä samassa pihassa renkinä. En minä sitä ensin huomannutkaan, vaikka ei minulta mies jää huomaamatta, etenkin jos se on pulska, Vaan mitäs Matti, vähänihen se on tämä Matti ja mitäön. Vaan epäpäähän se estänyt sen tulla toksahamasta eteeni ja sanomasta jotta: 'Viia.'

'Ka, Martihan se on', sanoin minä.

'Matti, Matti on.'

'Mitä Matille kuuluu?

'Mitäpä sitä.'

'Mitäpä sitä.'

'He, otapas tuo', sanoo ja painaa kouransa käteeni ja mennä jurpeltaa talliin.

Ka, kymmenmarkkanen. Antoi kohan tuo tuon nyt minulle omaksi, ajattelen. Totta tuo antoi. Ja kun minä köyhä tyttö ja palkkaa vain kuusi markkaa kuussa ja se kengissä kului, niin ajattelin, jotta hyväpä olisi, että antoi, ostanpa nyt Antille kintaat ja laitan itselleni oikein röijyn kaupungin malliin, minulla kun oli noita suoria nuttuja, jotka kyllä siihen asti olivat omiansa, ei sen puolesta. No, laitoin röijyn kun laitoinkin ja punaisesta pomasimista laitoinkin. Ja sievä se oli.

Mutta jos se piloillaan sen rahan antoi, töksähtää sitten mieleeni, ja tahtoo rahansa vielä takaisin. No, alapas sitä pelätä, niin että kun sen näen, puitan aina pakoon. Mutta se minua kuin uhalla kiertämään. Jos se mitä virkkaa, ajattelen, repäisen röijyn päältäni, viskaan mörikin eteen ja sanon: 'Pidä roskaasi.' Mutta se ei mitään virka eikä se ehdi kään, minä kun puitan aina pakoon. Vaan eikö kerta jo kadulla huuda: 'Viia, äläs jätä.' Minä en jättänyt. Enhän minä miten uskatanut.

'Minne matkaa?'

'Tiihosen puotin, menen meidän sialle jauhon hakuun. Meidän sianköniläs se vasta syöpi jauhoja, en minä ikinä sellaista sikaa ruokkisi, se vasta pakana —' ja juttelin siitä siasta pitkät matkat, ettei sille Matin mörrille jäisi suun vuoroa sitä kymmenmarkastaan takaisin tahtoa. Antaapahan ollakaan, kun tullaan siinä sen kelloseppä Viikin kohdalle, eikös tämä tahtomaan:

'Lähdetäänpä, Viia, ja ostetaanpas sormukset tuolta.'

'Lähdetään vain', sanoin minä. Mitäpä minä tyttörukka muutaakaan olisin uskatanut. Katsonpa piruillessanikin, ajattelin toisekseen, ostaako tuo. Ostihan pakana, en paremmin sano.

'Nyt sitä on kihloissa', sanoi Matti kadulle tultua.

MARIA JOTUNI

1880—1943

Kun on tunteet

»Minäkö onnellinen? Ehee — miksi minä onnellinen olisin? En minä ole onnellinen?»

»Kun on vasta nainut ja niin edespäin.»

»No, nainut? Onhan sitä nainut, se on totta. Mutta vastoin tahtoani minä naimisiin menin.»

»Miksi vastoin?»

»Sitä kun on köyhä, saa tehdä vastoin tahtoaankin, kun sattuu.»

»Pakottivatko Viian vanhemmat?»

»Mitäs minä vanhemmista. Muuten ei minulla niitä olekaan. On se äiti ollut. Isäpuoli on olemattomissa. Näin palvelustöihmislle mistä nulle kaikille isäkään?»

»Kukas sitten pakotti?»

»Se pakko pakotti. Kun on näet köyhä, tulee ajattelemtakin menestyksi. Ei niin, ettei köyhäkin tietäisi, että tyhmyys on tyhmyys, vaan menepäs ja tee se kuitenkin.»

»Niin se on.»

»Niin se on. Se oli minun elämäkertani näet sellainen: Kun oli siellä maalla se Antti, siellä kotipuolella, ja se oli pulska ja punaverinenkin kuin tuo palsaminkukka ihan ja se minulle niitä tunteitaan oikein rakkaudeksi nimitelti ja minä sille kanssa rakkaudeksi niitä omiani nimiteltiin, suotta — se näet, että muka rakkaus, se huvittaa — suotta, mutta annas, kuka sitä ei huimana vaikkapa mitä laskettele jo piruillessaankin kun on nuori. No se Antti kantoi minulle rinkelit markkinoilta ja kaikki, ja minä olin Antille kohelias ja rakas, mikä siinä — ainakinhan minä ihmisistä pidän, ja nytkin kun joku puhuttelee ja sanoo: niin se on, sanon minäkin: niin se on. Mitä varten minä ihmisiä vastustelisin? — Mutta se Antti se minua erityisesti miellytti. Tuo se on minun, ajattelin, ja olisihan se ollutkin, ellei tämä Matin pahus, tämä kōrōkki siihen väliin sattunut. Pahan nenällä se siihen sattui, ja ei muuta kuin alapas minua tahtoa. Sitä näet kun olin pestautunut kaupunkiin, niin eikös ole

'Niinpä taitaa olla', sanoin minä. Mutta ajattelin itsekseni, että annan olla, kun palkkani saan, näytän, olenko kihloissa. Saat rahasi, sor-muksesi ja röjyynkin. 'Pidä roskaasi' sanon, 'en sitä minä itseäni moko-miini myy'. Vaan pidin vielä omina tietoinani, mitäpä minä siinä nyt, olisi vielä sitä kymmenmarkkasta tahtonut, pakana.

No, onnittelevi sitten kotona emäntä, että muka kun kihloissa, ja minä niiasin. Ja onnittelevat toiset ja minä niiasin kaikille. Mitäpä minä muu-ta! Ja emäntä päivittelemään, että kun hän ei tiennyt, ja minä sanoin, että kukapa hänet tiesi; vaan tämä Matti kun tahtoi, niin mikäs.

'Mikäs, oikein se on', sanoi emäntä. 'Onhan Matti hyvä mies.'

Voi olla, mitäpä minä hänen hyvyysistään, enpä minä niistä kuiten-kaan kostu.

Ja olisihan vielä kaikki voinut käydä hyvin, ellei tämä Matin pahus vyöräydy iltasilla sinne aittaani.

'Ei nyt Matin pitäisi suuttua', sanon minä kielitellen, 'minä maksan Matille pois Matin rahan, kun tässä kykenen. Ei tainnut nyt näistä kih-loista vielä mitään tulla.'

'Miksi ei', sanoi Matti.

'Jos toista vielä odottaisi', sanoin minä.

Vaan Matti suuttui silloin. Sen pyöri silmätkin päässä kuin mitkä väkkärät ja se ärjyi, ettei hän siedä pilkkaa.

'Anna olla nyt', sanoi se, 'äläkä enää vikuroi, kun rehellisen ihmisen kelkkaan rupeisit. Anna olla, muista se. Vikuroimista minä en siedä.'

Mitäpä minä, yksinäinen naisolio muuta kuin antaa olla. Ties, vaikka olisi puunkolla mahaan pistänyt, jos vastustin.

No, Matti jäi aittaan ja siitä sitten kuulutuksille seuraavalla viikolla. Häiksi osti Matti minulle oikein mustan leninkäkankaan ja toi rintaku-kan, jossa oli ruusattuun harsotähteen ommeltu enkeli samassa, ja se harso oli kuin mitäkin utua ja värsy oli oikein sen takana, no se vasta sorna kuje ja minulla on se piirongin päällä vieläkin. Jotta hyväähän se Mattikin, ei siltä, parastaan se pani, limonaadit osti häiksi ja muut, ja kun sanoin, että joutavaa tuhlaat, sanoi se vain, että kun on mieluisen morsian, ryyppää häntä vähän vettä sakeampaa toki.

Hyvä olisi muuten ollut, vaan pahan nenälle se Antti sattuu kirjoit-tamaan sieltä maalta, juuri häpäpäivän aamuna sen näppiini sain, sattuu kirjoittamaan, jotta syksyllä hän tulee niin kuin minua perimään. Ihan se vihille astussa iketti, kun ajattelin, ettei nyt ollutkaan Antilla enää minussa perimistä.

Ja itkin vihillä niin, että nenäliinan olisi saanut vääntää, jos olisi tahtonut. Sanoi se pappikin Matille, jotta 'olepas nyt Matti kiltti tälle vaimollesi, kovin se näkyy hienotuunteinen olevankin.'

'Oltava on', sanoi Matti.

Ja ollut se onkin.

'Mikä ihme se sinut siihen eteen silloin viskasikin ja mikä ihme se si-nulla sen kymmenmarkkasen silloin annatti', utelin sitten Matilta.

'Mikä, etkö sitä tiedä? Nähti kun olet ja punaiset posket', sanoi se vain.

Olisipa niitä sitten Anttikin saattanut katsella, niitä poskia, ajattelin, vaan en sanonut.

No, minä nyt olisin yhden Antin sitten jo unohtanutkin kuka ties, mutta etkös se tule syksyllä kaupunkiin, niinkuin oli sanonutkin. Meille siihen vielä tulee, minä olen siinä kotosalla hellan kupeella sian potaat-teja survomassa, se oli meillä oma sika jo silloin. Niin etkös ilmaannu siihen ja sano:

'Tulinpa Viiaa perimään, jotta sanani pituinen olisin, vaan ovat tain-neet jo toiset perijät käydä?'

'Toiset', sanoin, 'toiseppa ovat käyneet'. Ja vihlaisi niin pahasti sydän-täni, se kun se Antti, sen minä aina tunsin, oli ikään kuin minua varten luotu.

No, pyyhin potaatista käteni ja lyötiin kättä.

'Antti istuu, ryyppätään nyt kahvit', sanon. 'Ei nyt siltä vihoja kanneta.'

'Mitäs tyhjästä', sanoo Antti ja istuu tuu.

Juotinhan ne kahvit, vaan ei se maistunut, vaikka hyvää olin keit-tävinäni, paninhan minä ison joukon jauhoja siihen ja sikuriakin suu-ren mukareen — Antille toki. Vaan ei se maistunut, missä lienee vilka ollut. Kävikö tuo luonnolle, että kun olevinaan se rakkaus muka, — sitä, nimittelee, mitä nimittelee, suotta, joutessaan, jos jotakin havittelee, muka, kun on nuori, kun on tunteet —

Kun on tunteet, 1913

Kokoelmassa *Suomalaisia mestarinovelleja*,
valikoitunut Aulis Ojajärvi, 1973.

KOKEEN PISTEITYS

Tehtävä	Osioiden määrä	Pisteitys	Painokerroin*	Enint.	Arvostelulomakkeen sarake
Ia	5 x	5–0 p.	x 2	50 p.	1
Ib		10–0 p.	x 3	30 p.	2
II	30 x	1–0 p.	x 1	30 p.	3
III				99 p.	7
			Yht.	209 p.	

* Painotus tapahtuu lautakunnassa.

Huom.

Opettaja merkitsee arvostelulomakkeeseen kunkin tehtävän painottamattoman pistemäärän. Tarkemmat pisteitysohjeet ja arvostelukriteerit ovat suomi toisena kielenä -koetta koskevissa ohjeissa.

Sammon taonta, Akseli Gallen-Kallela, 1893
öljy kankaalle, 200 x 152 cm
Ateneum